

2017-01-26 Diarienummer: Å2016-01681

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar avseende SOU 2016:72 "Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet" (Ert Dnr N2016/06470/FF)

Tillväxtverket arbetar för att stärka företagens konkurrenskraft. Det gör myndigheten genom att skapa bättre förutsättningar för företagande och attraktiva regionala miljöer där företag utvecklas.

Remissvaret är skrivet utifrån dessa utgångspunkter:

Tillväxtverkets synpunkter

I sitt betänkande fångar utredningen väl de samhällsutmaningar som på olika sätt påverkar Sveriges möjligheter att säkra fortsatt hållbar tillväxt och välbefinnande. Dessa samhällsutmaningar ligger väl i linje med Tillväxtverkets egen analys och prioriteringar för verksamheten framöver: digitalisering, kompetensförsörjning och grön tillväxt.

1. Främjandesystemet – behov av samordning och svåråtkomliga effekter

Tillväxtverket delar utredningens bild av komplexiteten i främjandesystemet – det är många aktörer med oklara roller på flera nivåer och det brister i samordning och samverkan. Utifrån Tillväxtverkets perspektiv är företagens behov och utmaningar det viktigaste. Företagen ska få den hjälp och det stöd de behöver i rätt tid. Vilken aktör som står bakom insatsen eller vilket politikområde det handlar om är sekundärt så länge insatsen är ändamålsenlig. De aktörer som ingår i främjandesystemet måste ta ett tydligt ansvar för sin roll i främjandesystemet och underlätta för företag att hitta rätt. En samordning under samma tak på nationell nivå ger beslutsfattare och företagsfrämjande aktörer på alla nivåer bättre insikt i vem som gör vad och varför, vilket understödjer ambitionen om "en dörr in" i främjandesystemet. Webbplatsen *verksam.se* är en nationell digital plattform som svarar mot detta behov. Tillväxtverket arbetar med att kontinuerligt utveckla och förbättra *verksam.se* i dialog med företag och myndigheter. Ett antal regionala sidor har lanserats under de senaste åren. I nuläget finns elva regionala sidor, varav en handfull är knutna till satsningen på exportcentra. *Verksam.se* kommer att byggas ut med fler regionala sidor under 2017. Därtill finns information kopplat till internationalisering på *verksam.se/utland*.

Tillväxtverket har en viktig strategisk roll i att utveckla den samlade kunskapen på nationell nivå om regionernas olika förutsättningar och kapacitet. Detta är grundläggande för att vi ska få ett sammanhållet främjandesystem. I vår dialog med de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna framförs problem med matchning mellan nationella utlysningar och regional medfinansiering. Regionala prioriteringar kommer

ofta i otakt med nationella satsningar både sett till innehåll och tid. När politiken till stor del genomförs regionalt är regionernas olika förutsättningar i resurser och organisering av stor vikt. Det är nödvändigt att den nationella och den regionala nivån utvecklar sitt samspel för att de regionalt utvecklingsansvariga ska få möjlighet att koordinera insatser och aktörer regionalt/lokalt. De nationella insatserna behöver därför ske i dialog och med större regional variation för att göra mest nytta. De regionala exportcentra som etablerats under 2016-2017 är ett exempel på den viktiga roll som dels regionalt utvecklingsansvariga har i att tydliggöra regionens resurser för företagen, dels Tillväxtverkets roll i att på en strategisk nivå understödja det samlade arbetet.

Tillväxtverket delar utredarens synpunkter om behovet av samhällsekonomiska beräkningar om huruvida företagsfrämjande insatser och program är effektiva. För Tillväxtverket är en tydlig förändringsteori, utvärderingsbara mål samt uppföljning av våra insatser en viktig del i att utveckla kunskap och vidareutveckla och förbättra vårt genomförande av de uppdrag som tilldelas oss. Samtidigt ingår det i Tillväxtverkets roll att prova nya sätt och stimulera till nytänkande. Den typen av insatser är svåra att utvärdera då effekter kan uppstå långt senare efter avslutad insats eller inom områden som inte var förväntade. Tillväxtverkets instämmer i att det är viktigt att utreda möjligheterna till fördjupad analys och utvärdering av effekter av främjandesystemets insatser och att utifrån dessa kunskaper utveckla och förbättra genomförandet.

2. Tillväxtverkets ansvarsområden som direkt berörs i utredningen

Verksamt.se

Tillväxtverket är positivt till utredningens förslag om vidareutveckling av *verksamt.se*. Användningen av *verksamt.se* ökar stadigt och tjänsteutbudet når en stor andel av Sveriges små företag. *Verksamt.se* är en effektiv digital plattform för att göra det enklare för företagen att hitta rätt i främjandesystemet. Smarta digitala lösningar kan utvecklas för att synliggöra relevanta erbjudanden från främjandesystemet, och det kan ske mer proaktivt än idag. Utveckling av de regionala sidorna på *verksamt.se*, i samverkan med regionerna, är ett steg i rätt riktning (se ovan). Det är en satsning som bör utökas till fler regioner och även inrymma information om finansieringsmöjligheter på regional nivå.

Tillväxtverket delar utredningens uppfattning att digitaliseringen öppnar upp för nya lösningar där även privata aktörers erbjudanden kan synliggöras på, eller i samordning med, *verksamt.se*. Hur det kan göras på bästa sätt behöver utredas ytterligare. Sannolikt är det lämpligt att först genomföra en pilot i mindre skala för att hitta väl fungerande modeller.

Utvecklingen av *verksamt.se* kan i viss utsträckning bidra med lösningar på flera av de samhällsutmaningar som nämns i utredningen. Företagens kostnad för tillämpning av en omfattande regelbörda kan exempelvis minska genom vidareutveckling av guider, digital infrastruktur och e-tjänster som minskar och förenklar företagens uppgiftslämnande till myndigheter och kommuner. Företagens digitala kompetens inom olika områden kan ökas genom pedagogiska informationstjänster.

Ett utökat utbud på *verksamt.se* förutsätter, som utredningen föreslår, förstärkta resurser för att klara en ökad ambitionsnivå med utökad utveckling, breddat innehåll och ökad användning av tjänsterna.

Företagsrekonstruktion och "en andra chans"

Tillväxtverket instämmer i att livskraftiga företag i finansiella svårigheter ska ges en andra chans och att staten genom sina myndigheter har ett ansvar för att öka

kunskapen om möjligheterna till företagsrekonstruktion. Tillväxtverket är en lämplig aktör för att vidareutveckla detta arbete. Myndighetens erfarenheter från arbetet med *Företagsjouren* visar sammantaget på goda resultat, men att det i många fall handlar om brister i företagets kunskaper inom företagande, ekonomi och affärsutveckling¹.

Finansiella svårigheter kan uppstå på grund av faktorer utanför företagets kontroll. Det finns därför anledning att hjälpa de företag som i grunden har goda överlevnadsmöjligheter och därmed också rädda kvar arbetsstillfällena. Små företag, till skillnad från stora, har inte samma tillgång till de nätverk som skulle kunna hjälpa till vid finansiella svårigheter. Information om förfarandet vid företagsrekonstruktion bör finnas tillgängligt på bland annat företagarsajten *verksamt.se*. Vi ställer oss positiva till förslaget om en ökad rådgivning till företag med finansiella problem genom aktörer som exempelvis ALMI Företagspartner och olika bransch- och intresseorganisationer. Dessa aktörer är viktiga både för att nå ut med kunskap och information om rekonstruktionsförfarandet och för att i ett tidigt skede förmedla till företag med finansiella problem att hjälp finns att få, dvs. långt innan det går så långt som till företagsrekonstruktion.

Givet de goda erfarenheterna av *Företagsjouren* finns anledning att undersöka förutsättningarna för hur denna rådgivningstjänst ska kunna tillhandahållas nationellt. En framtida rådgivningstjänst bör utnyttja digitaliseringens möjligheter till flexibilitet och att kunna nå samtliga regioner i Sverige med kompletterande tjänster och information. ALMI Företagspartner har idag ett verktyg för lönsamhetsanalys, som kan erbjudas mer systematiskt till företag. Möjligheten att tillhandahålla ett digitalt "screeningverktyg" där företagare kan göra en självskattning skulle kunna vara en framtida satsning. Utfallet av denna självskattning bör följas av kompletterande information om vart företagaren kan vända sig i sin region ifall behov av ytterligare rådgivning och hjälp finns. Det behövs även en ökad medvetenhet och kunskap hos aktörer i det företagsfrämjande systemet om hur de kan bistå företag som hamnat i finansiella svårigheter eller riskerar att göra det.

Förslaget att koncentrera rekonstruktionsförfarandet till ett fåtal domstolar är positivt. Det bör leda till mer effektiva processer och därmed också en ökad kostnadseffektivitet vilket gynnar företagen. Med en ökad koncentration av rekonstruktioner till ett fåtal domstolar ökar kunskapen om hur möjligheten till rekonstruktion kan bedömas. Detta bör påskynda ett beslut om möjlighet till rekonstruktion eller om ärendet ska hänvisas till konkurs. Det är angeläget att inte i onödan påbörja en rekonstruktionsprocess om förutsättningarna för en lyckad sådan inte finns från början. Om bättre underlag lämnas in redan i början av processen bör en bortre tidsgräns kunna införas för att pröva möjligheten till rekonstruktion. Detta skulle gynna företagen då processen blir mer förutsebar. Förslaget om en översyn av kostnaderna för rekonstruktion är positivt då de höga arvoden kan omöjliggöra ett rekonstruktionsförfarande, inte minst för ett litet företag. För att säkerställa att information om rekonstruktion och tillgång till rådgivning till företag i ekonomiska svårigheter finns behov av en nationell koordination.

I EU-kommissionens *Small Business Act Fact Sheet 2016* framgår att Sverige presterar i nivå med genomsnittet i EU inom området "Second chance". Däremot finns andra länder som presterar bättre. Insatser behövs för att ytterligare dra lärdom av hur best practice inom området "en andra chans" hanteras och hur regelverket som omgärdar detta ser ut i andra länder med större andel genomförda företagsrekonstruktioner. I Danmark hanteras insolvens både snabbare och billigare än i Sverige². Den danska satsningen

¹ Kontigo (2016), *Utvärdering av Företagsjouren*.

² EU-kommissionen (2016), *SBA Fact Sheet Denmark 2016; SBA Fact Sheet Sweden 2016*.

Early warning kan därför vara intressant att följa och dra lärdomar från.

Tillväxtverket stödjer även förslaget om en utredning om det skatterättsliga företrädaransvaret då situationen som den är idag kan försvåra för mindre företag att rekrytera extern styrelsekompetens.

Attityder till ekonomiskt misslyckande

I sammanhanget vill Tillväxtverket poängtera vikten av ett fortsatt behov av att förändra attityder till konkurser och misslyckade affärssatsningar. Den nya lagen om skuldsanering för företagare är en god början. Attityden i samhället till ekonomiska misslyckanden är i huvudsak negativ och kan vara stigmatiserande för entreprenörer som vill starta nya företag samt avskräckande för individers vilja att starta och driva företag. Tillväxtverkets undersökning *Entreprenörskapsbarometern* (2016) visar att några av de största hindren är att företagande förknippas med mindre trygghet och betraktas som ekonomiskt osäkert³. Ett attitydfrämjande arbete i kombination med förbättrade möjligheter att genomföra en lyckad företagsrekonstruktion eller bättre förutsättningar att som företagare kunna få en andra chans efter en konkurs, torde påverka individers inställning till entreprenörskap och det risktagande det förknippas med.

Regelrådet

Nuvarande organisationsform innebär att Regelrådet är inrättat som ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverket. Detta bidrar till man tar tillvara på synergier utifrån företagets behov i konsekvensutredningsfrågor, samtidigt som Regelrådets oberoende vid granskning av konsekvensutredningars kvalitet är bibehållen. Tillväxtverket har ett uppbyggt samarbete med Regelrådet som syftar till att förbättra konsekvensutredningarnas kvalitet och stödja förslagsställare som utarbetar konsekvensutredningar. En utökad uppdelning av verksamheterna skulle riskera att försvåra den löpande dialogen och därmed försämra förutsättningarna för detta arbete. Tillväxtverket förordar därför att Regelrådet kvarstår som ett särskilt beslutsorgan inom myndigheten.

Transportbidraget

Vi delar utredningens bedömning att det är bra om stöd liknande transportbidraget tydligare kan kopplas till klimatsmarta lösningar. Däremot medför olika geografiska förutsättningar att företag i vissa delar av landet inte har möjlighet att i större utsträckning skifta transportslag till järnväg eller båt. Ett villkorande av transportbidraget medför även en risk för att mindre företag kan missgynnas då små företag inte har samma möjligheter att arbeta aktivt med miljöfrågor som större företag har⁴.

Innovationstävlingar

Tillväxtverket instämmer i att innovationstävlingar kan vara ett bra sätt att få fram ny teknik, nya tjänster eller lösningar. Vi anser dock att innovationstävlingarna bör utgå från ett definierat behov. En framgångsfaktor kan vara samverkan mellan start-ups/ småföretag och större företag där innovationstävlingen handlar om att lösa det större företagets problem. Framförallt är detta intressant inom miljöteknik och i skiftet för att utveckla en cirkulär ekonomi, där stora företag och det offentliga i många fall är de första kunderna. Innovationstävlingar kan även riktas till entreprenörer för att hitta s.k. enkla jobb för dem med lägre utbildning, app-baserade förmedlingstjänster eller liknande. Tillväxtverket ställer sig positiv till en samlad satsning på innovationstävlingar.

³ Tillväxtverket (2016), *Framtidens företagare*. Entreprenörskapsbarometern 2016.

⁴ Tillväxtverket (2015), *Hållbart företagande*, Företagens villkor och verklighet 2014.

3. Övriga synpunkter

Tillväxtverket delar inte utredningens beskrivning av **kapitalförsörjningssituationen** i Sverige. Tillväxtverket, i egenskap av förvaltande myndighet för tre statliga riskkapitalsatsningar, upplever inte en överlappning av de statliga riskkapitalsatsningarna, då dessa är spridda till både region, sektor och investeringsfas. Därtill instämmer vi inte i ifrågasättandet av ett generellt marknadsgap i Sverige, utan bedömer att ett sådant existerar, framförallt i tidiga skeden, dvs. sådd-, start- och tidig expansionsfas.

Tillväxtverket ställer sig positiv till att införa ett **samverkanskriterium** för tilldelning av basanslag till högskolor och universitet för att på detta sätt främja samspelet mellan högskola och det omgivande samhället. Detta kan ha stor betydelse för inte minst mindre högskolor och det kringliggande näringslivet.

Som lyfts fram i betänkandet drabbas små företag ofta hårt av intrång i **immateriella rättigheter**. Utredningen berör dock endast patentintrång. Tillväxtverket framhåller att intrång är mycket allvarligt för företags lönsamhet och existens även inom övriga immaterialrättsområden. Vidare blir immateriella tillgångar allt viktigare för hela näringslivet i takt med att kunskap som konkurrensmedel ökar i betydelse. Produktionen blir i högre grad digital och därmed immateriell. Hela systemet med skydd av immateriella investeringar är därför under starkt förändringstryck, inte minst när det gäller intrång. Regeringen bedriver redan ett arbete för att möta dessa utmaningar, bland annat genom nyligen givna uppdrag till PRV. Tillväxtverket ser emellertid behov av en fördjupning och av att ytterligare utreda möjligheter till statliga insatser för att stötta företag i att försvara sina immateriella rättigheter och i att affärsstrategiskt använda sina immateriella tillgångar. Syftet är att värna konkurrenskraft inom alla immaterialrättsområden och att öka landets samlade investeringar i immateriellt värdeskapande. Eventuella insatser bör mer än vad som hitintills varit fallet anpassas till mikro- och småföretag, det digitala nätverkssamhället och ha ett ökat fokus på immateriell innehållsindustri (exempelvis inom kulturella och kreativa näringar) vid sidan av teknisk och patentbaserad industri.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Gunilla Nordlöf. Christina Nyström och Gunilla Thorstensson har varit föredragande. I handläggningen har Helena Nyberg Brehnfors, Anna Bünger, Ingrid Arltoft Henriksson, Therese Wallqvister, Malin Ylinenpää, Karin Östberg, Christian Pousette, Johanna Giorgi, Klas Rabe, Axel Nekham, Johan Lager, Marcus Wåhlstedt, Jenny Stark Molvin, Frida Karlman, Lejla Babajic Löfgren, Jens Heed, Anna Johansson, Eva Johansson och Tim Brooks deltagit.

Gunilla Nordlöf

Christina Nyström Gunilla Thorstensson